

УСЕУКРАЇНСЬКА СПІЛКА СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ
Житомирський кооперативний коледж бізнесу і права

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ДЛЯ ОСІБ, ЯКІ ВСТУПАЮТЬ НА ОСНОВІ БАЗОВОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Житомир - 2021

Пояснювальна записка

Для вступного випробування (диктанту) добираються тексти, максимально насичені вивченими орфограмами й пунктограмами. За метою висловлювання це можуть бути тексти-розповіді, описи чи міркування. Проте частіше це тексти комбінованого типу, в яких органічно поєднуються елементи всіх типів з монологічною і діалогічною формою викладу.

Методика проведення вступного диктанту охоплює такі обов'язкові етапи:

- читання екзаменатором тексту диктанту в цілому;
- проведення лексико-семантичної роботи;
- виразне читання кожного речення зокрема – абітурієнти повинні на слух сприйняти інтонаційний малюнок;
- читання речення логічно виділеними частинами (двічі кожну);
- перечитування екзаменатором речення в цілому – абітурієнти остаточно визначаються в пунктуації речення.

Вступне випробування з української мови проводиться відповідно до чинної програми з української мови для 5–9 класів (наказ Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804), відповідно до якої метою навчання української мови є формування компетентного мовця, національно свідомої, духовно багатой мовної особистості. Програма відображає засадничі ідеї Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 23. 11. 2011 р. № 1392), ідеї концепції «Нова українська школа» (2016 р.).

Критерії оцінювання

Основною формою перевірки орфографічної та пунктуаційної грамотності абітурієнтів з української мови є текстовий диктант.

Перевірці підлягають уміння: правильно писати слова на вивчені орфографічні правила та слова, визначені для запам'ятовування; ставити розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації; належним чином оформляти роботу.

Перевірка здійснюється фронтально за традиційною методикою.

Для проведення екзамену у формі диктанту використовується текст, доступний для вступників на базі 9 класу обсягом від 160 до 170 слів, насичений орфограмами та пунктограмами, що передбачені програмою з української мови як обов'язковий орфографічно-пунктуаційний мінімум.

Диктант оцінюється однією оцінкою на основі таких критеріїв:

- орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;
- помилка в слові, яке повторюється в диктанті кілька разів, вважається однією помилкою; помилки на одне правило, але в різних словах, вважаються різними помилками;
- розрізняють грубі й негрубі помилки, тобто такі, які не мають істотного значення для характеристики грамотності.

Під час підрахування помилок дві негрубі вважають за одну грубу.

До негрубих належать такі помилки:

- у винятках з усіх правил;
- у написанні великої букви в складних власних найменуваннях;
- у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;

- у випадках, коли замість одного знаку поставлений інший;
- у випадках, що вимагають розрізнення *не* і *ні* (у сполученнях: не хто інший, як...; не що інше, як...; ніхто інший не..., ніщо інше не...);
- у пропуску одного зі сполучуваних розділових знаків або в порушенні їх послідовності;
- у заміні українських букв російськими.

За наявності в диктанті більше п'яти виправлень оцінка знижується на бал.

Кількість помилок	Бали
	на базі 9 класів
–	12
1 (негруба)	11
1	10
1+1 (негруба) – 2	9
3	8
4	7
5 – 6	6
7 – 8	5
9 – 10	4
11 – 12	3
13 – 14	2
15 – 16 і більше	1

Список рекомендованої літератури

1. Авраменко О. Українська мова: збірник диктантів для 9 кл. – К.: Грамота, 2019.
2. Авраменко О. Українська мова: підручник для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Грамота, 2017.
3. Гнатюк Л. П., Бас-Кононенко О. В. Українська мова: Навчальний посібник. - 4-те вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2006.
4. Данильцова У. Д. Українська мова на кожен день: довідник. – К.: А.С.К., 2005.
5. Зубков М. Г. Українська мова: універсальний довідник. – Харків: Школа, 2004.
6. Козачук Г. О. Українська мова для абітурієнтів: навчальний посібник – К.: Вища школа, 2007.
7. Плющ М.Я., Грипас Н. Я. Граматика української мови в таблицях: навчальний посібник. – К.: Вища школа, 2004.

Зміст програми

1. Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія.

Алфавіт. Наголос. Основні випадки уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Основні випадки чергування у-в, і-й. Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [е], [и], [о] в коренях слів. Сполучення йо,ьо. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис префіксів і суфіксів. Найпоширеніші випадки чергування приголосних звуків. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Написання слів іншомовного походження. Основні правила переносу слів з рядка в рядок. Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис н та нн у прикметниках і дієприкметниках, не з різними частинами мови.

2. Лексикологія. Фразеологія

Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Пароніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Загальноживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Застарілі й нові слова. Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про фразеологізми.

3. Будова слова. Словотвір

Будова слова. Спільнокореневі слова й форми того самого слова.

4. Морфологія

Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні й загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Число іменників. Відмінювання іменників. Невідмінювані іменники в українській мові. Написання й відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові. Кличний відмінок (у власних чоловічих та жіночих іменах).

Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Відмінювання прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста і складна форми). Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників.

Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Типи відмінювання кількісних числівників. Порядкові числівники, особливості їх відмінювання. Особливості правопису числівників. Узгодження числівників з іменниками. Уживання числівників для позначення часу й дат.

Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Відмінювання займенників. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників.

Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. *Форми дієслова*: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на *-но, -то*). *Безособові дієслова*. *Способи дієслова*: дійсний, умовний, наказовий. *Творення форм умовного та наказового способів дієслів*. *Особові закінчення дієслів I та II дієвідміни*. *Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу*.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. *Активні та пасивні дієприкметники*. *Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу*. *Дієприкметниковий зворот*. *Безособові форми на -но, -то*.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. *Дієприслівниковий зворот*.

Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. *Ступені порівняння прислівників*: вищий і найвищий. *Зміни приголосних при творенні прислівників вищого і найвищого ступенів*. *Правопис прислівників на -о, -е, утворених від прикметників і дієприкметників*. *Написання разом, окремо й через дефіс прислівників і сполучень прислівникового типу*.

Прийменник як службова частина мови. *Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника*. *Правопис прийменників*.

Сполучник як службова частина мови. *Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю*: сурядні і підрядні. *Групи сполучників за вживанням* (одиничні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені). *Правопис сполучників*. *Розрізнення сполучників та інших співзвучних частин мови*.

Частка як службова частина мови. *Правопис часток*.

Вигук як частина мови. *Правопис вигуків*.

5. Синтаксис

Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. *Підрядний і сурядний зв'язок між словами та частинами складного речення*. *Головне й залежне слово в словосполученні*. *Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова*. *Словосполучення непоширені й поширені*.

Речення як основна синтаксична одиниця. *Граматична основа речення*. *Порядок слів у реченні*. *Види речень за метою висловлювання* (розповідні, питальні й спонукальні); *за емоційним забарвленням* (окличні й неокличні); *за будовою* (прості й складні); *за складом граматичної основи* (двоскладні й односкладні); *за наявністю чи відсутністю другорядних членів* (непоширені й поширені); *за наявністю необхідних членів речення* (повні й неповні); *за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів* (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертань)

Просте двоскладне речення. *Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення*. *Зв'язок між підметом і присудком*.

Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні. *Означення*. *Прикладка як різновид означення*. *Додаток*. *Обставина*. *Порівняльний зворот*.

Односкладні речення. *Граматична основа односкладного речення*. *Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена*: *односкладні речення з головним членом у формі присудка* (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та *односкладні речення з головним членом у формі підмета* (називні).

Просте ускладнене речення. Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертанням. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення. Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки - непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки в ускладненому реченні.

Складне речення. Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.

Складносурядне речення. Єднальні, протиставні й розділові сполучники в складносурядному реченні. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення. Розділові знаки в складносурядному реченні.

Складнопідрядне речення. Складнопідрядне речення, його будова. Головна й підрядна частини. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку в складнопідрядному реченні. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умови, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними, розділові знаки в них.

Безсполучникове складне речення. Безсполучникове складне речення. Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.

Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку. Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку, розділові знаки в ньому.

Способи відтворення чужого мовлення. Пряма й непряма мова. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог. Розділові знаки в конструкціях із прямою мовою, цитатою та діалогом.

6. Стилїстика

Стилї мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їх основні ознаки, функції.

7. Розвиток мовлення

Види мовленнєвої діяльності; адресант і адресат мовлення; монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення. Тема й основна думка висловлення. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність). Основні ознаки тексту: зв'язність, комунікативність, членованість, інформативність. Зміст і будова тексту, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Способи зв'язку речень у тексті. Тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення

Зразок диктанту

Жнива

Матвій іде відпочивати. Як звичайно, спить він у клуні. Між своїми снопами, між своїм знаряддям. Запах зерна вільно вливається в його широкі втомлені груди. Так само, як і колись, кладе на груди знак хреста, так само просить янгола-хоронителя зайняти коло нього місце і бути йому охороною в часі ночі. Душа його спокійна.

Володько працює в полі. Разом з батьком він вимахує важкими батьківськими граблями. Ані його руки, ані його плечі не набрали ще необхідної сили та пружності, але він не бажає виявити втоми чи безсилля. Розмашно й рівно, помах за помахом, згортає він великі стебла вівса. Довгий, рівний покіс лишається за ним рівнобіжно до двох довгих слідів, витоптаних його ногами. Батько спереду, син за ним.

Від покосів пружно відбризкуть коники-стрибунці. Згряя куріпок довго чаїлася, сподіваючись пересидіти небезпеку. Але бажання марні. Ритмічно й неухильно наближається небезпека. Усі як одна зриваються й летять десь у Мозолянку. Однак ніхто на них не зважає. Косарі рівно виводять свої покоси від межі до межі.

(160 слів)

За У. Самчуком